

СТАНОВИЩЕ

на Фондация „Български център за нестопанско право” относно зачестилата негативна съдебна практика по регистрация и вписване на промени по фирмени дела на юридически лица с нестопанска цел

С настоящото становище изразяваме тревогата си от практиката на Софийски градски съд по охранителните производства за регистрация или вписване на промени по фирмени дела на юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ). Няколко са основните проблеми, които идентифицирахме през последната една година:

- Съдът превишава предоставените му от Закона за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ) и Гражданско процесуалния кодекс (ГПК), граници на преценка¹.
 - 1) Вместо да преценява заявените за вписване обстоятелства само с оглед на тяхната законосъобразност (т. е. спазване на императивните правила на закона и процедурите, предвидени в устройствените документи на организациите), съдът си позволява да прави преценка по целесъобразността на вътрешно-организационните решения и устройствените документи. Като конкретни примери можем да дадем изложени от съда мотиви за постановяване на откази за регистрация на ЮЛНЦ: съдът си позволява да дефинира целите на организациите като „празнословни“, да дава оценка на езика и терминологията при разписване на цели и средства като „тромав“, издаващ „стереотипно и закостеняло мислене“, твърди се че зад „модерните термини и думи прозира пустота“, твърди се, че регистрацията на дадена организация „не би била от обществена полза и би допринесла за увеличаване на бюрократията“.
 - 2) Съдът неправилно прилага закона като отказва вписване на едноличен управителен орган при фондации в обществена полза;
 - 3) Съдът неправилно прилага закона като не позволява на ЮЛНЦ да участват в търговски дружества.
- Не по-малък проблем представлява и наличието на различна практика по определяне на таксите, събирани от съдилища за издаване на удостоверения за актуално състояние на ЮЛНЦ. Съгласно Тарифа № 1 към Закона за държавните такси за таксите, събирани от съдилищата, прокуратурата, следствените служби и министерството на правосъдието, таксата за удостоверение е 5 лева, но в редица окръжни съдилища, събираната такса е по-висока (стига на места до 27 лева, като Окръжен съд Ловеч, Окръжен съд Габрово, Окръжен съд Разград и др.). Също така в тези съдилища заплащането на таксата се извършва към Информационно обслужване АД, а не по сметка на съда. Считаме че подобна практика е в противоречие с правилата на Закона за държавните такси, както и е в нарушение на задължението на съдилищата да осигурят издаването на удостоверителни документи за вписани от тях обстоятелства в публичните регистри на ЮЛНЦ. Това също така създава неравно третиране на субектите

¹ Ф.д. 267/2014г.; Ф.д. 111/2013г.; Ф.д. 57/2012г.; Ф.д. 113/2013г.; Ф.д. 601/2013г.; ф.д. № 525/2011; ф.д. № 199/2016 г. и др.

при получаване на една и съща услуга, за която има едно и също задължено лице.

Отделните случаи по горесцитираните примери в последните години се превръщат в трайна тенденция, която започна да се мултиплицира в „съдебна практика“. Тази съдебна практика затруднява, а в някои случаи и прегражда упражняването на едно от основните конституционни права на гражданите – правото на сдружаване.

Правото на сдружаване е уредено в Българската конституция, както и в редица международни документи, по които България е страна (например Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи, където в чл. 11 е регламентирано правото на сдружаване и неговите възможни ограничения). Европейският съд за правата на човека има богата юриспруденция по темата и ясни тълкувания кога може да се ограничава правото на сдружаване, включително и чрез ограничаване на целите, за които хората се сдружават.

Правото на сдружаване е основно лично право. Възможността то да бъде осъществено свободно е част от правовата държава и е необходимо за едно демократично общество². То е израз и изява на свободна воля и свободен избор и е защитено не само от българската Конституция и вътрешно законодателство, но и от редица международни актове, регламентиращи правата на човека, по които България е страна. Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи (ЕКПЧ), Всеобщата декларация за правата на човека, Международния пакт за политически и граждански права, Конвенцията за правата на хората с увреждания³ и други изрично регламентируют това право. Всяка правова държава следва да създаде достатъчно гаранции за свободното и демократично упражняване на правото, като е прието, че ограниченията могат да бъдат налагани само според приетите международно стандарти. Постановяват се откази за регистрация на граждански сдружения основани на преценка не по законосъобразност, а по целесъобразност. Тази тенденция показва грешното тълкуване и разбиране на Конституцията и Закона за юридическите лица с нестопанска цел, както и международните правни документи, гарантиращи правото на сдружаване.

Единствените възможни ограничения на правото на сдружаване са изчерпателно изброени в чл. 11, ал. 2 от ЕКПЧ – „в интерес на националната или обществената сигурност, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защитата на здравето и морала или на правата и свободите на другите“. Записаните в член 11 изключения трябва да се тълкуват точно и стриктно. Дори и в случаите, когато правото се ограничава на основание на някоя от хипотезите, изброени по-горе, Европейският съд за правата на човека прилага тест за пропорционалност - доколко наложеното ограничение е „необходимо в едно демократично общество“. Тази тенденция показва грешното тълкуване и разбиране на Конституцията и Закона за юридическите лица с

² РЕШЕНИЕ N: 10 от 6 октомври 1994 г. по конституционно дело N: 4 от 1994 г., докладвано от съдията Пенчо Пенев (Обн., ДВ, бр. 87 от 25.10.1994 г.)

³ Чл. 11 ЕСПЧ, чл. 22, 25 МПППТ, чл. 29 от КПХУ.

нестопанска цел, както и международните правни документи, гарантиращи правото на сдружаване.

Във връзка с гореизложеното, настояваме пред съдийската общност в България да бъдат предприети мерки за това тази съдебна практика да бъде прекратена, да бъдат въведени ясни гаранции за ясното тълкуване и прилагане на ЗЮЛНЦ от съдиите в рамките на охранителните производства, но и да бъде създадена ефективна защита на упражняване на правото на сдружаване.

Български център за нестопанско право (БЦНП) е фондация, регистрирана съгласно българското законодателство през 2001 г. като юридическо лице с нестопанска цел в обществена полза. Мисията на БЦНП е да оказва подкрепа при изработване и прилагане на закони и политики с цел развитие на гражданското общество, гражданското участие и доброто управление в България. БЦНП следва мисията си, вярвайки, че развитието на правната рамка на нестопанските организации е основен механизъм за създаване на независимо и проспериращо гражданско общество. Наш партньор е Международният център за нестопанско право, който работи в повече от 100 страни в света за развитие на правни рамки касаещи правото на сдружаване, които да гарантират неговото свободно и демократично упражняване (www.icnl.org).

През последните 15 години основните ни инициативи са насочени към подобряване на правната среда в България, така че гражданите да могат свободно и пълноценно да упражняват правото си на сдружаване. Ние участвахме в подготовката на редица законопроекти и стратегически документи⁴, които създадоха условия в България гражданите на практика да бъдат улеснени в свободното си сдружаване. Ежегодно, от нашата подкрепа се ползват повече от 400 организации, които развиват дейност в най-различни сфери и резултатът е подобряване качеството на живот на всички нас.

⁴ ЗЮЛНЦ, Закон за доброволчеството, Закон за социално подпомагане, Закон за нормативните актове, данъчните закони в частта облекчения за дарители и др.